

Mr PHIP
P rostate
H ealth
I mprovement
P rogram

Repatriation
General Hospital, Daw
Park, SA.

Шта је PSA?

PSA или специфични антиген простате (Prostate Specific Antigen) је протеин који здрава простата лучи у ејакулациону течност. Једна од његових функција је да помогне кретање сперме. У нормалним околностима, само мале количине тог ензима могу ући у крвоток. Међутим, пошто рак изазива поремећај нормалне структуре ткива, знатно веће количине PSA могу ући у крвоток и зато повишен ниво PSA у крви (или серуму) може указати на постојање рака простате.

Колико је поуздан PSA тест?

Када се подвргавамо било каквом испитивању, пожељно је добити јасан одговор: “да, ви имате рак” или “не, немате рак”. Нажалост, PSA тест није толико поуздан. У најбољем случају, он је показатељ вероватноће или ризика да имате рак простате. Тест може бити веома користан, јер помаже да се одлучи да ли треба да се обаве даља испитивања. То значи да тумачење нивоа PSA није увек једноставно.

Која стања, осим рака, могу изазвати пораст нивоа PSA?

Током процеса старења, простата мушкараца се обично повећава и будући да здрава простата производи мале количине PSA, његов ниво у крви има тенденцију пораста. Доброћудно повећање простате (стања које изазива проблеме са мокрењем као што су слаб млаз, устајање ноћу) је уобичајено стање које није рак, а које повишава ниво PSA. Зато се старосне границе приказане у Табели 1 могу користити за процењивање да ли је резултат теста нормалан или не. Процентуална вредност “Слободан у односу на целокупни” PSA (описана у наставку) такође указује на то да ли је PSA повишен због доброћудног повећања простате.

Привремени пораст PSA може бити последица већег броја стања.

Инфекција мокраћних органа, простатитис (запаљење простате) или биопсија простате могу изазвати већи пораст, док ејакулација или чак вожење бицикла могу довести до мањег пораста нивоа PSA¹. Због овог пораста PSA чији узроци нису рак, не треба да вас изненади то што ако имате ненормално високе резултате теста, не мора да значи да имате рак простате. Шансе да имате рак простате су приближно само један у три случаја.

Табела 1 – Предложене горње границе PSA за различите старосне групе²

Старост (године)	Серум PSA (ng/ml)
40 - 49	2.0
50 - 59	3.0
60 - 69	4.0
70 - 79	5.5

Примедба: Ове вредности се користе само као водич. Могуће је имати рак простате, а да је ниво PSA у нормалним границама, иако то није уобичајено.

Ако, поред PSA теста, обавите и ректални преглед, и он је такође ненормалан, изгледи да имате рак простате су већи (један у два случаја).

У напорима да се дође до конкретнијег теста за рак простате, усавршени су други начини мерења PSA. Један од њих је назван “Слободан у односу на целокупни” PSA. То је однос изражен у процентима. Већи део PSA у крви је везан за протеин, укључујући онај који стварају ћелије рака. Али мушкарци са доброћудним повећањем простате имају више слободног (невезаног) PSA и с тиме већи однос “Слободан у односу на целокупни”. Ако је укупни ниво PSA ненормалан, однос “Слободан у односу на целокупни” може указати да ли је тај пораст услед доброћудног обољења или је изазван раком. Ако је вредност “Слободан у односу на целокупни” испод 10%, већа је вероватноћа да се ради о раку². Овај тест се може обавити широм Аустралије и увелико се користи.

Уз горду подршку

NATIONAL SENIORS
Foundation

National Seniors

Mr PHIP

Prostate
Health
Improvement
Program

Примедбе

- 1 Polascik, T.J. et al
J of Urology, 1999.
162(2): p. 293-306.
- 2 Oesterling, J.E., et
al., J of Urology,
1995. 154(3): p.
1090-5.
- 3 Partin, A.W., et al.,
Urology, 2001. 58(6):
p. 843-8.
- 4 D'Amico, A.V., et al.,
.NEJM, 2004. 351(2):
p. 125-35.
- 5 Stenman, U.H., B.J
Urology, 1997.
79, Suppl 1: 53 - 60.

© Repatriation
General Hospital
April 2005

Који PSA ниво је нормалан?

Већина стручњака се слаже да ако имате PSA већи од 4 ng/ml, треба да наставите са испитивањима. Неки стручњаци сматрају да ако је PSA већи од “нормалног за ваше године” у распону приказаном на Табели 1, или ако брзо расте, то треба испитати.

У зависности од ваше доби и породичне историје, ваш лекар вас може одмах упутити урологу или може да понови тест пре него што вас упуту на даља испитивања.

Ако је рак присутан, како он расте, повећава се и ниво PSA. То значи да су мало повећање PSA проузроковали мали тумори који су можда још увек ограничени на унутрашњост простате (локализовани). Највеће шансе да рак буде локализован даје ниво PSA од 10ng/ml или мање³. Ниво PSA и злоћудне карактеристике самих ћелија тумора (назване “степен”) могу показати колики је ризик да се тумор проширио изван простате.

Ако је рак присутан, стопа којом ниво PSA расте у току неколико тестова (названа “PSA брзина”) такође даје информације о ризику да се рак поново појави после лечења⁴.

Колико брзо рак расте?

Већина врсти (али не све) рака простате расту споро. Може проћи 5-10 година након повишења PSA изнад 2.5ng/ml пре него што се рак клинички испољи, тј изазове симптоме. Посматрања показују да просечан период преживљавања (период у ком 50% мушкараца преживи лечење) од момента кад PSA почне да расте, износи 17 година⁵. Зато када PSA почне да расте код старијих мушкараца, рецимо са 75 или 80 година, обично се не сматра за опасно. Али код мушкарца нешто старијим од 50, то је значајно. Ове бројке служе само као водич – изгледи особе код које је утврђен рак простате зависе од великог броја клиничких фактора као што су природа

Циљ ових информација није да буду замена за медицинско мишљење. Информације о раку простате се стално допуњавају. Ми смо уложили све напоре да би обезбедили да су ове информације актуелне у време њиховог објављивања, али ваш лекар опште праксе или специјалиста вам могу пружити нове или другачије информације које више одговарају вашим потребама.

ћелија тумора, степен тумора, фаза болести, друга обољења итд.

Коначно

Јасно је да ниво PSA може значити разне ствари у разним околностима. Подаци о нивоу PSA су корисни, јер указују на степен ризика да добију рак они код којих он није дијагностикован, и може указати да су потребна даља испитивања. Следећи корак у овој фази је биопсија [(узимање ткива простате иглом која је вођена ултразвучном сондом кроз ректум (задње црево)]. Ако сте имали један или више PSA тестова, важно је да са вашим медицинским саветником поразговарате о свим факторима који могу утицати на резултате, да би се одредио ваш степен ризика и да ли су потребна даља испитивања.

За више информација

Серија Mr PHIP - на располагању на интернету на: www.prostatehealth.org.au

1. Да ли треба да обавим тест?
2. Тумачење PSA теста
3. После дијагнозе
4. Посматрање после лечења
5. Хормонално лечење
6. Сексуалне функције после лечења
7. Корисни ресурси / Речник израза

Интернет:

www.prostate.org.au
www.prostatehealth.org.au
www.andrologyaustralia.org.au

Телефон:

Национална телефонска линија за помоћ код рака (National Cancer Help-line): 9209 0169